

DE ORPINGTON

Door: Elly Vogelaar

Bovenstaande foto: Meerzomig Patrijs Orpingtons bij Bob Follows, Engeland.

Intro

Al meer dan 100 jaar geleden creëerde de Engelsman William Cook dit allround ras door de goede eigenschappen van Aziatische, Amerikaanse en Middellandse Zee rassen met elkaar te combineren. Behalve de vleeskwaliteit werd ook de uitstekende leg geroemd en het ras maakte dan ook wereldwijd furore als nutras, maar in de 50-er jaren was de belangstelling voor dit ras in de meeste landen verdwenen. In 1963 waren op de Ornithophilashow (NL) ineens weer een aantal buff-kleurige Orpingtons te bewonderen, door enthousiaste fokkers uit Engeland gehaald. En ze zijn er nog steeds, ook in andere kleurslagen. Hoewel we ze nooit in grote getale op de shows zien, kunnen we toch wel stellen dat de Orpington een 'blijvertje' is. Met hun zware, bijna vierkante lichaam met de zachte en donsrijke bevedering zijn ze altijd een indrukwekkende verschijning. Niet alleen in trek bij de show fokkers, maar vooral bij liefhebbers, die de meest zeldzame kleurslagen in stand proberen te houden en zelfs nieuwe kleuren creëren.

William Cook

William Cook werd geboren in St. Neots, Huntingdon, Engeland in 1849. Toen hij 14 jaar was ging hij werken als koetsier in Kent, maar op de boerderij van zijn burens kreeg hij al snel veel interesse in de pluimveehouderij. Omstreeks 1880 begon hij met het fokken van kippen op Tower House, Orpington in Kent. In 1890 verhuisden William met zijn vrouw Jane, hun drie zonen en twee dochters naar Walden's Manor, dat hij omdoopte tot 'Orpington House'. Het duurde wel een paar jaar voordat zijn nieuwe ras populair werd, maar toen kwam de belangstelling dan ook echt goed op gang. Willam Cook & Sons deed goede

zaken en opende zelfs een kantoor in Queens Yard in Londen. William begon met het uitgeven van een tijdschrift 'Poultry Journal', maakte reizen om zijn ras te promoten en gaf lezingen over hoe pluimvee te houden. Hij verdiepte zich in kippenziektes en begon ook medicijnen en speciaal kippenvoer te verkopen.

Rond 1890 werd de kippenfarm op Orpington House gedreven door zijn oudste kind, Elizabeth Jane, daarbij geholpen door een broer en zus. Elizabeth werd al snel even bekwaam in de kippenfokkerij als haar vader. In 1902 werd William Cook gehuldigd met de 'Poultry Club Medal' wat een grote eer was. Inmiddels deed hij zaken met kippenfarms in Zuid Afrika en Amerika. Hoewel hij tobde met zijn gezondheid, maakte hij toch de verre reizen naar die landen. In 1904, kort nadat hij teruggekomen was van een reis naar Amerika, werd hij ernstig ziek en overleed aan longemfyseem.

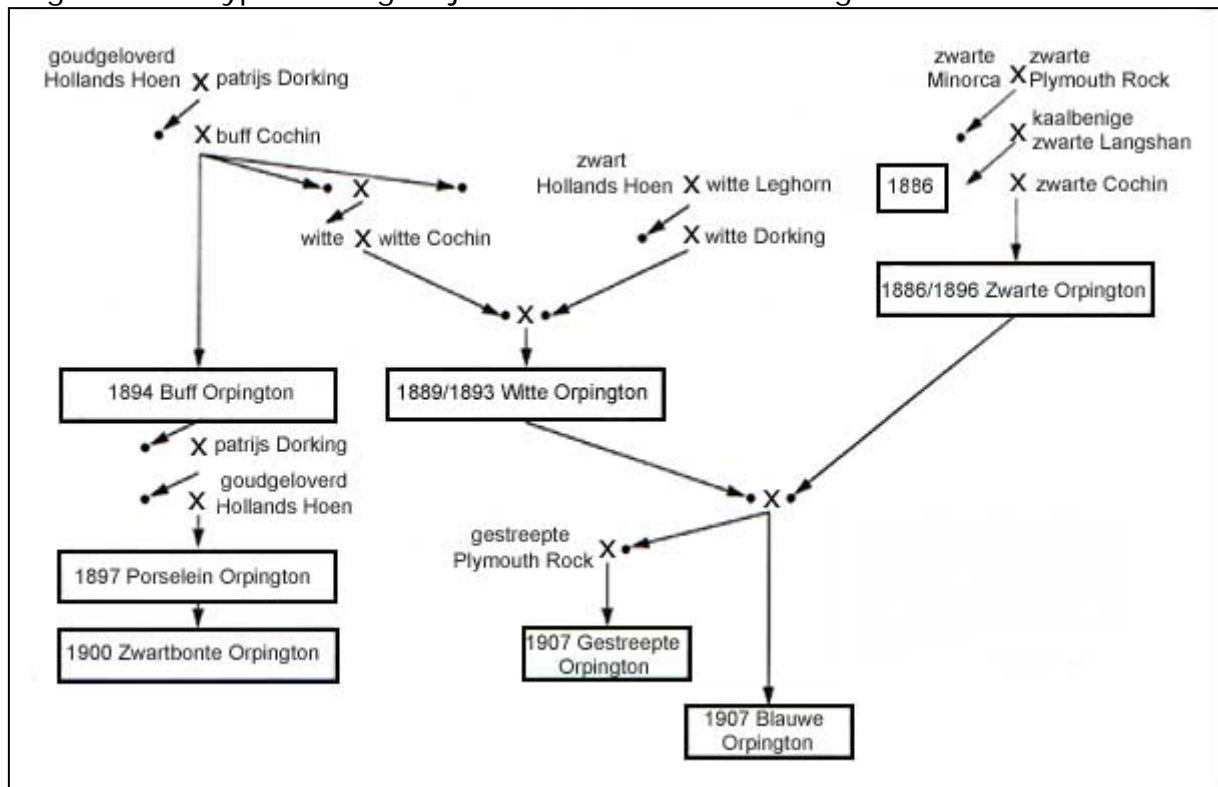
William Cook

Links: Zwarte Orpingtons in 1886 (Tekening Ludlow)

Een klein stukje geschiedenis van het ras

Er zijn weinig oude rassen waarover zoveel documentatie bewaard is gebleven. De Orpingtons werden gecreëerd als goede (winter)leggers van bruine eieren, goede vleeskip, makkelijk te houden en snelle groeiers. In 1886 kwam Cook met zijn eerste zwarte Orpingtons, waar ongetwijfeld jaren research aan vooraf gegaan waren. De Buffs kwamen in 1894, gevolgd door de witten (met enkele kam) in 1900 en de blauwen in 1907. In de loop van de jaren veranderden ze van een nutras in een showras. Men koos voor overvloedige bevedering en nauwelijks zichtbare poten. In het schema hieronder is weergegeven hoe de verschillende kleurslagen gemaakt zijn. Zoals u ziet, komen de zwarte Orpingtons van origine uit heel andere rassen dan de buffkleurigen en de witten. De buffs waren wat groter dan de zwarten en de witten wat kleiner, en in veel landen is dat nu nog zo. De blauwen zijn tegenwoordig vaak het grootst, zeker in de UK en Australië, hoewel wat minder 'volmaakt' qua bevedering. De buffs hebben meestal de beste staarten. In Nederland wordt er geen onderscheid in grootte en type verlangd bij de verschillende kleurslagen.

Links: Buff haan bij Priscilla Midleton, Engeland.

Foto's op deze pagina: José Kramer.

Aard

Orpingtons zijn erg rustig en vertrouwelijk van aard en worden nog altijd geprezen om hun goede leg, zelfs in de winter, al zal niet elke fokker dit beamen. De eieren zijn licht getint van kleur, maar in verhouding tot de grootte van het dier zijn ze vrij klein. Doordat men van lieverlee is overgegaan op het zwaardere en vollere type, is de invloed van de Middellandse Zee rassen bijna verdwenen en hebben ze meer eigenschappen van de zware Aziatische rassen gekregen. Toch kunnen ze nog veel eieren leggen, als men er maar voor waakt dat ze niet

te vet worden. Wie serieus Orpingtons wil fokken heeft heel wat ruimte nodig; in het begin kunnen wel wat hanen met b.v. kamfouten worden uitgeselecteerd, maar de rest moet toch helemaal uitgroeien voordat ze echt beoordeeld kunnen worden. Het ras heeft de naam om gemakkelijk broeds te worden, maar dat verschilt van kleurslag tot kleurslag, of misschien ook zelfs van foklijn. Sommige hennen worden nooit broeds, anderen nooit vòòr april, en dat is eigenlijk te laat voor dit ras; liever zal men wat vroeger in het jaar broeden om zodoende de jonge dieren geheel uitgegroeid te hebben voordat het showseizoen begint. (In Nederland is dat in oktober.)

Als de hanen bij de hennen lopen, moet u de hennen regelmatig controleren op beschadigingen op rug, maar ook onder de vleugels! Dit is namelijk de plek waar de haan zich 'vasthoudt' bij het treden. Vooral erg zware hanen willen de hennen hier nogal eens toetakelen. De sporen krijgen de schuld, maar meestal zijn het de nagels die verwondingen maken. Het is dan ook zinvol om de nagels kort en niet scherp te houden.

Sommige fokkers fokken één op één, desnoods laten ze de haan treden terwijl ze de hen in de hand houden. Ook KI (kunstmatige inseminatie) wordt tegenwoordig wel toegepast. Een uitgebreide instructie over hoe dat gaat, compleet met foto's, kunt u nalezen op de website van

de http://www.nsodc.beko4u.com/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=29&Itemid=29 Speciaalclub NSODC.

Wie liever gewoon de natuur zijn gang laat gaan en toch bezorgd is om zijn hennen, kan misschien eens overwegen om kippenzadeltjes aan te schaffen. Zadeltjes worden in Engeland al vaak toegepast, ook bijvoorbeeld bij kalkoenen (zie hiervoor het artikel in AE nummer 1-2005) Niet iets voor de 'nuchtere Hollanders' maar toch heel effectief. Inmiddels zijn ze ook in Nederland te koop, o.a. via de website van José Kramer www.orpington.nl

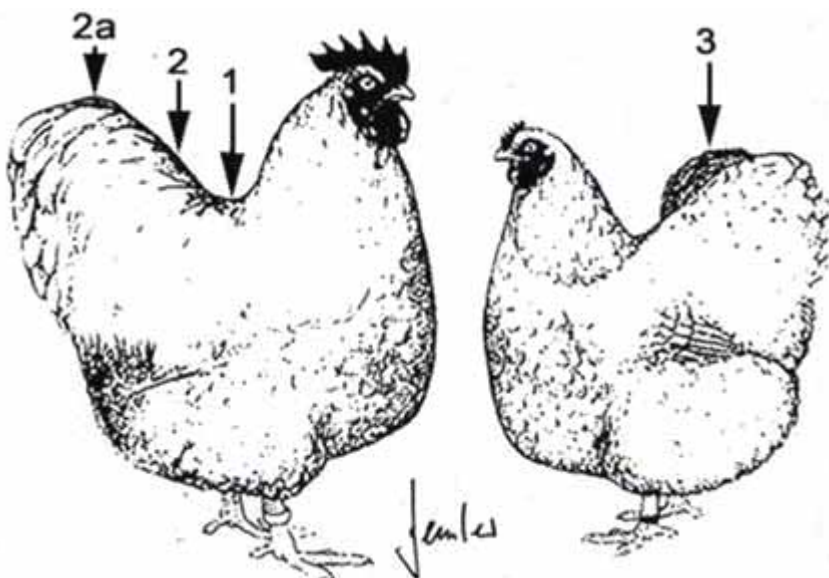
De kenmerken van de Orpington

Een Orpington is groot, breed en diepgesteld. De raseigen 'kubusvorm' is typisch voor de Orpington en bepaalt het totaalbeeld: een bijzondere verschijning vanwege zijn indrukwekkende grootte en vierkante uiterlijk, waarbij de hoogte, breedte en lengte van het lichaam gelijk zijn. De hen toont zich nog iets meer gedrongen dan de haan.

Boven: Blauwe en parelgrijze Orpingtons bij José Kramer. Foto: José Kramer.

De kop is in verhouding met het zware lichaam wat klein. In Nederland zijn de Orpingtons alleen erkend met een enkele kam, die nauwelijks middelgroot is. Sommige hanen hebben erg grote kammen en kinlellen; dat past niet bij dit ras. De oogkleur is afhankelijk van de veerleur, evenals de pootkleur. De hals is niet zo lang en de rug moet van boven gezien bijna net zo breed zijn als de borst. Van opzij gezien loopt de borstlijn vanaf de kinlellen recht naar beneden en buigt pas zo laag mogelijk naar binnen. De ruglijn is iets oplopend, het zadel vol bevederd. De staartstuurveren moeten stevig zijn en niet te lang en bij de hanen geheel afgedekt door de vele sikkels en bijsikkels. Zowel bij de haan als bij de hen moet de bovenkant van de staart niet zo bol en gerond zijn als bij de Cochin. De bevedering is zeer overvloedig en los zonder slordig te worden, en een goede Orpington laat daarbij wél zijn poten zien; de donspartij moet liefst wel 3 vingers breed van de grond verwijderd blijven.

Bij de tekeningen (met dank aan H. Demler, Duitsland)

Bij 1) Bij de ideale ruglengte is er ruimte voor 2 tot 3 vingers, ofwel 3 tot 4 cm tussen halsbehang en begin van het zadel of staartdek zijn. De hals-rug-staartlijn moet een vloeiende lijn zijn, waarbij de ruglengte toch aanwezig en zichtbaar moet zijn. Het is een fout als het halsbehang direct aanligt tegen de oplopende staartlijn. In dat geval zal de opmerking op de keurkaart zijn: 'meer ruglengte gewenst', of 'te korte rug'.

Bij 2) Dit is de oplopende staartlijn, en wel de juiste lijn, die dus geen zadelkussen moet tonen! Er wordt een constant oplopende lijn zonder onderbreking verlangd.

Bij 2a) Het hoogste punt van de staart ligt kort voor het einde van de staart!

Bij 3) Als een Orpington hen zo een staartlijn toont, spreekt men van een zadelkussen. Zulke hennen moet u beter niet in de foktoom plaatsen

Bij 4) Optimaal: De goed zichtbare rug en de vloeiende hals-rug-staartlijn, waarbij het hoogste punt net voor de punt van de staart ligt.

Bij 5) Zo willen we de rug – staartlijn: glad en zonder onderbreking oplopend, en zonder zadelkussen.

Onder: Fraaie staarten. Foto: José Kramer.

Gewicht volgens NL standaard: Hanen: 3,5 tot 4 kg. Hennen: 3 tot 3,5 kg.

Gewicht volgens Duitse standaard: Hanen: 4 tot 4,5 kg. Hennen: 3 tot 3,5 kg.

Gewicht volgens UK standaard: Hanen min. 4.5kg. Hennen min. 3.6kg.

Keuren

In de UK werkt men bij het keuren van de Orpington met een zogenaamde 100 punten schaal. Bij alle kleurslagen zijn 40 punten te behalen voor type en formaat, 10 voor de poten en 5 voor conditie. De overige 45 punten zijn bij de kleurslagen zwart en wit opgedeeld in 20 voor de kop en 25 punten voor de kleur en bevedering, en bij buff en blauw is dat 15 voor de kop en 30 voor kleur en bevedering.

In Nederland en andere landen, aangesloten bij de Entente Européenne, worden de verschillende onderdelen beschreven als Uitstekend, Fraai, Zeer Goed, of Onvoldoende. Alle positieve en negatieve opmerkingen worden op de keurkaart vermeld, gevolgd door de eindwaardering van de keurmeester, waarbij 97 (Uitstekend) het hoogste aantal punten is wat gehaald kan worden.

de keurmeester, waarbij 97 (Uitstekend) het hoogste aantal punten is wat gehaald kan worden.

Erkende kleurslagen

In Nederland: (grote Orpingtons) zwart, gezoomd blauw, buff, wit, porselein, zwart witgepareld, gestreept, rood, meerzomig patrijs, goudgeel zwartgezoomd en koekoekpatrijs.

In Engeland: buff, zwart, wit en blauw zijn het meest op de shows. Andere kleuren als zwart wit gepareld, koekoek, rood, en porselein zijn nog altijd erkend en opgenomen in de standaard, maar worden nauwelijks geshowd.

In de overige Europese landen: in grote lijnen dezelfde als in Nederland. In Duitsland (nog) geen Koekoekpatrijs. Berken is daar wel erkend. (Deze kleurslag is vorig jaar door Wim Wiechers naar Nederland gehaald.) In Denemarken is gestreept niet erkend, maar wél zilver zwartgezoomd.

In de USA: Buff, zwart, blauw en wit.

In Australië: Buff, zwart, blauw, wit en koekoek. Buff en zwart worden het meest gezien; de blauwen zijn in bepaalde staten populair. Witten zijn zeldzaam en koekoek wordt misschien nog geshowd in Victoria, de staat waar ze destijds ter erkenning gebracht zijn. Hier en daar wordt ook met *splash* geshowd.

DE KLEURSLAGEN OP VOLGORDE VAN POPULARITEIT

Buff

Dit is wereldwijd de meest populaire kleurslag. Dat was vroeger al zo, vanaf de creatie in 1894 door William Cook, en dit is ook de kleurslag die als eerste weer 'terug kwam' in Nederland nadat de Orpingtons jaren van het showtoneel waren verdwenen. De buffs hadden (en hebben nog steeds) in Engeland een aparte speciaalclub, die al in 1898 werd opgericht; Hare Majesteit Koningin Elizabeth is beschermvrouwe van de Club.

De buffs en de zwarten (en andere kleurslagen) werden ook als 'aparte klassen' beoordeeld op de Engelse ten-

toonstellingen; zo kon men dus een ereprijs winnen in de categorie 'Beste Orpington anders dan buff'.

Boven: Buff haan van R. Jacobs (NL), Tilburg 2005. Foto: Aviculture Europe.

Rechts: Prachtige toom Buff Orpingtons bij Patrick Niks (NL). Hij showt momenteel niet met Buff, maar gebruikt deze, net als zijn zwarte dieren, voor de fok van de kleur rood.

Foto: Patrick Niks.

Bij de buffkleurige Orpington is de egaliteit van de kleur haast nog belangrijker dan de juiste tint. Iets te licht of te donker maakt niet zoveel uit, zolang

er maar geen wit in het dons of waar dan ook aanwezig is, net zo min als zwarte pepering. Vooral de borstkleur kan nog al eens te licht zijn, bijna meelwit. Veel kleurverschil tussen hals, staart en overig gevederde is ook niet goed, zeker niet als dat bij de hanen ontaardt in roodachtige schouders of een te donkere, zgn. 'koperkleurige' staart. Als de ideale kleur gefokt is, is het dan nog zaak om die kleur egaal te houden tot het showseizoen. Regen en zonlicht zijn in dat opzicht funest. Fokkers die hun dieren in showconditie willen houden, zorgen ervoor dat het jonge spul kan buiten lopen in schaduwrijke rennen of houden ze binnen als de zon fel schijnt en de ochtenddauw nog niet verdwenen is. Let bij het kiezen van de fokdieren op wit in de slappennen, wit dons of witachtige vleugelschachten; dit wijst op verlies van het buffkleurige pigment en zulke dieren kunt u beter niet in de foktoom plaatsen.

type) en Nieuwe stijl (het zware type, wat meer voor de sier gehouden werd).

Boven: Zwarte haan van Fred Swindells (UK) Club Kampioen van 1933.

Rechts: Zwarte hen van John Burdett, prijswinnaar in 1934 op de Kettering Show (UK).

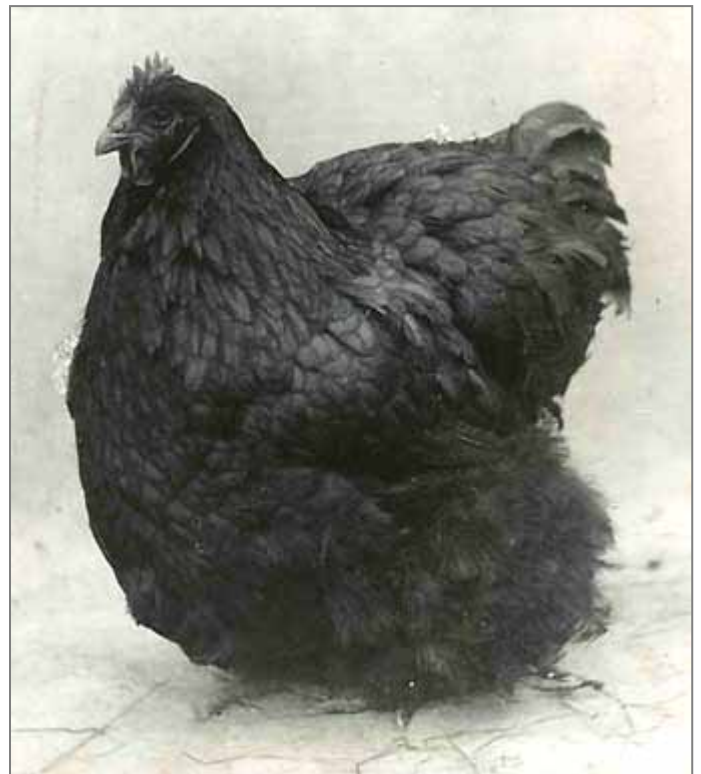
Beide foto's: Arthur Rice Collection.

Vaak wordt gedacht dat het fokken van de zwarte kleurslag het makkelijkste is. Misschien is dat wel zo, vergeleken met de blauwe of de getekende variëteiten, maar aan de zwarte Orpington worden dan op de show wel hogere eisen gesteld, niet alleen aangaande de kevergroene glans, maar zeker ook aan de veerbreedte en zelfs de kam en kinlellen worden iets prominenter in de beoordeling meegenomen.

De oogkleur van de buff Orpingtons is bruinrood, de snavel is rose-wit en de poten zijn wit.

Zwart

Na buff is zwart de kleurslag met de meeste fokkers/liefhebbers. Dit is de oudste kleurslag, al is deze ook het meest veranderd sinds het oorspronkelijke 'ontwerp' van 1886, wat bedoeld was als legkip en zoals u op de oude prenten kunt zien, ook beslist veel lichter van bouw was. Tot 1896 werkte Cook nog aan de vervolmaking van zijn zwarte nut-Orpington. Het imposante, diepgestelde en volbevederde type zoals wij dat nu kennen, dateert van omstreeks 1930. Toen showde men de zwarte Orpington nog een aantal jaren in twee klassen; Oude stijl (het 'nut'

Boven en rechts: De zwarte Orpingtons van Eric Te Selle (NL). Foto: Aviculture Europe.

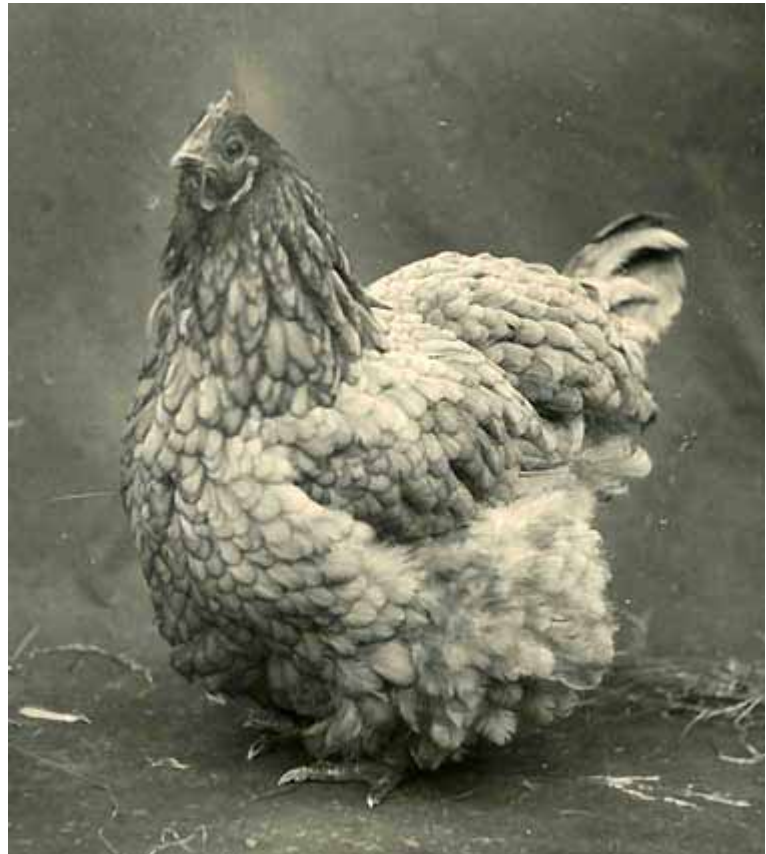
Dieren met een dofzwarte kleur of met een violette glans horen niet thuis op de show, maar moet u ook beter niet in de foktoom opnemen.

De oogkleur van de zwarte Orpingtons is donkerbruin tot bruinzwart, de snavel is zwart en de poten zijn donker leiblaauw met zwarte gloed op de schubben. Voetzolen wit.

Blauw gezoomd

Blauw wordt minder geshowd dan zwart, maar heeft toch heel veel aanhangers. Deze creatie werd gebracht door Elizabeth Jane, de dochter van William Cook en dateert uit 1907, maar de kleurslag werd pas na 1910 populair.

Rechts: Blauwe hen van H. Whitley, was in 1932 winnaar van vele prijzen. Foto: Arthur Rice Collection.

Blauw is een intermediaire kleur, die in vele nuances kan voorkomen. Wat de ideale tint 'blauw' is, is vaak ook een kwestie van smaak. De standaard spreekt van 'middenkleurig leiblaauw'.

Egaliteit is heel belangrijk, al zijn de sierveren van de

haan en halsveren van de hen altijd donkerder van kleur dan het overige

gevederte. Verder is het gezoomd blauw, dus elke veer heeft een donkerblauwe zoming langs de veerrand. Blauw wordt op verschillende manieren gefokt. Blauw x blauw geeft 50% blauwe nakomelingen; de rest varieert van (bijna) zwart tot vuilwit. Vuilwit (splash) kan in Nederland niet geshowd worden, maar

bijvoorbeeld in Denemarken en Amerika wel. Vaak fokt men zwarte haan x blauwe hen, waarbij ook met de zwarte nakomelingen geshowd kan worden. Dit kan niet steeds herhaald worden, omdat de blauwe kleur dan te donker van tint wordt, wat met blauw x blauw dan weer verbeterd kan worden. Een andere populaire fokmethode is splash haan x zwarte hen, wat (volgens het 'boekje') 100% blauwe nakomelingen geeft, die toch wel variëren in tint en egaliteit. Het mooiste resultaat krijgt men als de zwarte hen uit een kruising blauw x blauw is gevallen.

Links: Blauwe hen. Foto: José Kramer.
Rechts onder: Donkerblauw en vuilwit bij Harmen de Kok.
Foto: José Kramer.

Om ze mooi van kleur te houden moet u ze eigenlijk in een beschaduwde omgeving laten lopen, want net zoals de buffs kunnen ook de blauwe dieren verbleken in de zon, of een bruinachtige gloed krijgen. Dit 'bruin' is iets anders dan 'goud' in de hals, zo vertelde Robbert van Til: "Bij de blauwe Orpingtons komt echter ook vaak ongemerkt de goudfactor voor, wat eigenlijk zilver zou moeten zijn. Dit 'goud' is een geslachtsgebonden factor en de kleur die de hen heeft, zilver of goud, komt altijd van de ouder haan af. Bij jonge kuikens zie je dan een buff vlekje op de kop of wat buffkleurige veertjes rond de snavel. In het volwassen verenkleed kan dit helemaal verdwenen zijn en zo fok je er dus onwetend mee verder. Maar een paar generaties verder kan je ineens wel een haan of hen hebben met goud in de hals en vleugel en dat is erg jammer".

De oogkleur van de blauwe Orpingtons is donkerbruin tot bruinzwart, de snavel is donker hoornkleurig en de poten zijn leiblaauw met enige zwarte gloed. Voetzolen wit.

Links: Bruin geworden in de zon.
Foto: José Kramer.

Wit

Het is eigenlijk de op één na oudste kleurslag, al staat het jaartal van creatie niet geheel vast en noemt men zowel 1889, als 1892 en 1893, maar ze waren er in ieder geval al vóór de buffs en ze hadden toen een rozekam. De witte Orpington met de enkele kam dateert van 1899, en dat is dan weer later dan de buffs. Overigens hebben alle drie de 'oudste' kleuren –zwart, buff en wit – bestaan in een rozekammige variëteit, maar ze zijn nooit populair geworden, ook niet in Engeland. Toch zijn de rozekammigen ruim 100 jaar later nog altijd erkend in de Engelse standaard. Voor zover bekend wordt er alleen in Duitsland nog een rozekammige Orpington gefokt én geshowd in de Buff kleur. De witten hadden vroeger een eigen speciaalclub.

Rechts: Witte Orpington haan van W. Fielden, winnaar in 1935 op de Crystal Palace Show.

Foto: Arthur Rice Collection.

Daaronder: Witte haan van Ferry van Kasteren op de Avicorni Show 2007.

Foto: Aviculture Europe.

Deze kleurslag is door de jaren heen erg weinig geshowd, al lijken ze nu toch wat meer fokkers aan te trekken. Om mooie witte dieren te fokken moeten zowel de haan als de hen in de foktoom zo wit mogelijk zijn, liefst zilverwit. Maar al zijn de jonge dieren hagelwit, in de zon kunnen ze toch een geelachtige gloed krijgen, wat dan vooral duidelijk te zien is bij de hanen. Om die reden worden jonge witte Orpingtons vaak binnen gehouden totdat er niet meer mee geshowd wordt. Er zijn zelfs fokkers die vrezen dat het voeren van maïs de witte kleur al nadelig beïnvloedt.

Aanmerkingen bij deze kleurslag betreffen dan vaak de wat te grote kam en kinlellen. Dat zou kunnen komen doordat ze binnen opgroeien; in het donker worden kammen groter. De verklaring hiervoor is een natuurlijke reactie van het lichaam op te weinig zonlicht; de kip kan vitamine D alleen opnemen via de onbevederde delen van de huid, dus bij gebrek aan zonlicht zal de kip proberen die oppervlakten te vergroten. Voor de fokker dus een kwestie van kiezen of delen; door het zonlicht kleinere kammen, maar iets crème dieren. Wie met witte dieren wil showen moet wel weten waar hij aan begint, want om te concurreren met de kampioenen moeten witte kippen gewassen worden voor de show. Soms doet men ook nog een 'blauwspoeling' in het spoelwater. Andere fokkers gebruiken wel 'zilvershampoo' voor hun witte Orpingtons omdat dit vaak een extra wit effect heeft, of zelfs hondenshampoo speciaal voor witte honden.

De oogkleur van de witte Orpingtons is bruinrood, de snavel en de poten zijn wit. **Zie deel 2 voor de overige kleurslagen.**

